

⊕ SZÖVEG ÉS KÉP: KÁLLÓ PÉTER

BUDAPEST FAVELÁJA

A JÓZSEFVÁROSI PIAC

Sikátoros útvesztők, konténerboltok, olcsó tömegáru és a remény, hogy itt valóban minden beszerezhető. És persze rém- és álhírek. A „kínai piac” bódéi és az összetákoltsandok roskadoznak az árutól. Az eladók egy része onttan nézelődik, vagy az édes-savanyú levest kanalazza, míg mások mahjongoznak vagy a kínai CCTV műsorát figyelik. A vásárlóközönség pedig jól tükrözi Budapest szociokulturális összetettségét

A 21. SZÁZADI EMBER SZERETI AZ ELIDEGENEDÉST. Szeret nyomasztóan reklámszagú, a hatékonyabb beszerzés érdekében épített múmárvány betonkolosszusokban vásárolni. És nemcsak vásárolni, hanem időt tölteni is: étterembe, moziba menni, közösségi életet élni, uniformizálódni, érintetlen partszakaszokat, természetes tájakat kockaköves, ültetett fás „promenádokká varázsolni”. Ilyen a természetünk. A többség fél, vagy nem tud mit kezdeni az eredetivel: ha nincs meg az otthon megszokott komfort, bizonytalannak érzi magát, és a mai menedzserorientált világban a bizonytalanság nem megengedett. Ezért járunk all-inclusive szállodákba a világ legezotikusabb helyein, belekényszerülve a napi háromszori étkezésbe, mert félünk továbblépni a biztos határokon. Ódzkodunk kimerészkedni a valóságba. Elég, ha csak elmondhatjuk, hogy jártunk egy szép helyen vagy kitehetjük a facebookra. Nem kell megélnünk azt.

CSAK AZ ITTENIEK ÉRTIK, HOGY A JOZSÓ VALÓJÁBAN KÉT PIAC – a Kőbányai út jobb és bal oldala. Két tulajdonos, két üzemeltető, két külön érdek. Itt épp az üzem-épületekből átalakított, magasabb bérleti díjakon üzemelő piac udvarán „ömlik” ki az olcsó áru a furgonokból

A józsefvárosi piac bizonyos szempontból hasonlóan nyomasztó légmentes áraszt, mint egy hatékony, vásárlás- és élményorientált pláza, azonban a mai Magyarországon valóságosabb, mint bármi, amit ismerünk. Ezért veszélyes. Ezért félünk tőle. Épp itt az ideje bezáratni!

A józsefvárosi piac bizonyos szempontból hasonlóan nyomasztó légmentes áraszt, mint egy hatékony, vásárlás- és élményorientált pláza, azonban a mai Magyarországon valóságosabb, mint bármi, amit ismerünk. Szembetalálkozhatunk az ország minden problémájával. Ezért veszélyes. Ezért félünk tőle. Épp itt az ideje bezáratni!

A hivatalos álláspont: az üzemeltetőnek lejárt az engedélye, hosszú ideje nagy összegű a közműtartozás, és bizonyíthatóan büntetendő cselekmények folynak a piacon. Az üzemeltető állítja, hogy van engedélye, nincs közműtartozása, értelemszerűen a bűncselekményekről sem tud.

A MÁSIK OLDAL, AZ „IGAZI” JÓZSEFVÁROSI PIAC a Cho Bon Con Hö. Egy igazi Babilon-árúkeszlet – eladó és vásárló szempontjából is. Állítólag itt minden kapható, amire az ember vágyik, s épp ezért tartják veszélyesnek...

AZ OLCSÓ ÁRU JÓ ÜZLET

Ha nem így lenne, nem folyna ekkora konkurenciaharc a helyekért – mindkét oldalon. A legújabb autók szürreális látványt nyújtanak e lepusztult közegben

WC-BEJÁRAT

Érdemes elidőzni a felvételen! Ha egyetlen képbe kellene sűríteni a piacot, akkor ez lenne a megfelelő: ebédelő vécés-nénik, többnyelvű feliratok, karácsonyi csomagolópapír és automata belépésszámláló

Veszélyes vizeken?

A helyieken kívül kevesen tudják, hogy a józsefvárosi piac valójában két terület. A Kőbányai út jobb és bal oldala. A konténerváros, a favela-hangulatú mindenpiac, ahol tényleg mindent lehet kapni az olcsó ruháktól kezdve, a nagyon olcsó telefonon át szerintem még valami tömegpusztító vírust is (ha az ember nagyon akarja) vakcinában, kínai nyelvű használati utasítással. És a régi Ganz-gyárépületekből átvedlett, olcsó ruha- és még kitudjamilyen-piac. Mindkettőnek más az üzemeltetője, és ez utóbbinak nem kérdőjelezi meg az önkormányzat az engedélyét, közműtartozásait és bűncselekményeit. Ide szeretné átköltöztetni a „másik oldalt”. Sajnos, itt a bérleti díjakat dupla áron adják, a „kiciocó” kiskereskedők nagy része ezt nem tudná megfizetni. De gazdasági verseny van. A nagyhal megeszi a kishalát. Láttunk már ilyet...

A megszűnéssel alighanem Budapest egyik legszínesebb, legtitokzatosabb és legendákkal teli övezete tűnne el.

A megszűnéssel alighanem Budapest egyik legszínesebb, legtitokzatosabb és legendákkal teli övezete tűnne el.

„Én oda be nem megyek!”, „Bátor vagy, vagy inkább hülye, hogy be mersz menni, főleg egy fényképezőgéppel!”, „És megvan még a veséd?” – hangzik el környezetemben néhány ismerős megjegyzése a piac kapcsán.

Egy grúz eladónő titokzatosan lép hozzám az önkormányzati intézkedés napján, és sokat sejtetően mondja, hogy nem fogják ezt bezáratni: „A Mariann bombát rak a Polgármesteri Hivatal és a MÁV elé (a MÁV-tól bérlő az üzemeltető a területet), ha megpróbálják.”

Nem tudom, ki az a Mariann, de a legenda értékét nagyban emeli, hogy maguk a kiskereskedők is misztifikálják Budapest faveláját. Nem csoda, hogy a köztudatban veszélyes helynek ítélik az emberek.

„Én oda be nem megyek!”, „Bátor vagy, vagy inkább hülye, hogy be mersz menni, főleg egy fényképezőgéppel!”, „És megvan még a veséd?” – hangzik el környezetemben néhány ismerős megjegyzése a piac kapcsán.

Pedig nem veszélyesebb, mint a Nyugati aluljáró. Az ember nyilván egészségesen vigyáz az értékeire, mint bárhol máshol, aztán félóra elteltével leomlik a legenda. Főleg, ha nyitottan, nyitott szemmel járunk.

Piacolás

Valójában teljesen hétköznapi kiskereskedők árulják vékony pénztárcájú embereknek elérhető áron mindazt, amire szükségük van. „Hova fogunk járni vásárolni? Nekem 57 000 Ft a fizetésem, itt lakom a Józsefvárosban, gyakorlatilag itt veszek meg mindent. A ruháktól kezdve az élelmiszerekig mindent. Ebből a pénzből itt kijövök, a másik oldal nekem már drága” – meséli egy középkorú vásárló, amikor szóba kerül a bezárás. Valószínűleg itthon nincs egyedül ezzel a problémával. Nem sokkal később tömeg verődik körém, kínaiak, arabok, grúzok és számomra megállapíthatatlan nemzetiségű emberek. Meglepő módon nem kirabolni akarnak, vagy a vesémet kivenni, eladni, hanem bizonytalansággal a szemükben kérdezgetnek, hátha tudok valamit.

Tény, hogy történtek bűncselekmények: tömegverekedés, találtak egy halottat, akiről kiderült, hogy illegális bevándorló, de nem ez a jellemző. Beszélgetünk. Idegenek, egymással. Arra sétáló emberek is bekapcsolódnak. Nem érzem, hogy félnem kellene. Szóba kerül más is, nemcsak a piac. Karácsony, gyerekek. Hirtelen már nem is velem beszélgetnek, hanem egymással. Egyszerű, hétköznapi dolgokról, indulatok nélkül. Nem egymás külsejét nézik, hanem odafigyelnek a másokra. Arra, hogy mit mond. Van, aki kicsit töri a magyart, más szuperlatívuszokban beszél. Szeretik a piacot, szeretnek idejárni: „... mert itt még embernek nézik a másikat” – mondja egy idősebb néni, aki Kaposvárról jön havonta párszor, és mindig itt eszik: „Szeretem a kínai kosztot, és azt mondják, itt az eredeti.”

BUDAPEST FAVELÁJA

Felülről nézve rájövünk, hogy a konténerváros tényleg Rio szegénynegyedére emlékeztet

NŐI ÉS FÉRFIÉKSZEREK, MÁRKÁS PARFÜMÖK

„Gyere, vegyél arany nyaklánc! Pár száz forint.” Még az eladó is nevet, ahogy kimondja az arany szót, de nem árul zsákbamacskát, sehol sem hangzik el az eredeti kifejezés. A vevő és az eladó is pontosan tudja, hogy milyen üzletet köt. Ez igaz az illatszerosztályra is, ahol az eladónak nincs szüksége arra, hogy hangzatos körmondatokkal kínálja a portékát. Tudja, hogy akinek ez kell, az jön, és vásárol

A HIGIÉNY NEM ELSŐDLEGES

Gondos takarítószemélyzet itt nem síkálja folyamatosan a padlót, ám ez is hozzátesz a hely varázsához. Persze a bírálók szerint ez az egyik legnagyobb hibája is

AZT MONDJÁK, HOGY TÉNYLEG ITT A LEGJOBB A VIETNAMEI PHOLEVES

És nemcsak a helyi kínai közösség esküszik az ételek igazi, távoli otthonukat idéző minőségére. E kaposvári asszony, ha Budapestre látogat, mindig eljön ide enni, mert rajong a kínai kosztért. Szerinte is itt a legjobb. A zöldségesboltokban olyan távol-keleti élelmiszerekkel találkozhatunk, amiről talán még sosem hallottunk

Belépni a Jozsóra olyan, mintha egy idegen országba érkeznének. Nem kell repülőjegy, hogy távoli országokba utazzunk, elég egy 350 Ft-os villamosjegy. Népszínház utca, Kőbányai út, 28-as villamos, néhány megálló.

Belső utazás

A piac titokzatosságát a széles nemzetiségi paletta jócskán növeli. „Idejönnek a kínaiak, mindegyik ugyanúgy néz ki, nem lehet őket megkülönböztetni, elveszik a jó magyar ember elől a munkát, hatalmas kocikkal járnak.” Ki ne ismerné e szavakat, amiket az újabb ismeretlennel szemben fogalmazunk meg magunknak a tévé mögött ülve, pörköltfoltos atlétában?

Biztos, hogy némelyik városi legenda igaz, vagy legalábbis van valóságalapja, és az is tény, hogy a kínai piacon sok a kínai. És arab és kaukázusi és balkáni meg mindenféle etnikum.

Akit ez zavar – sokakat –, az nem megy oda.

Belépni a Jozsóra olyan, mintha egy idegen országba érkeznének. Nem kell repülőjegy, hogy távoli országokba utazzunk, elég egy 350 Ft-os villamosjegy. Népszínház utca, Kőbányai út, 28-as villamos, néhány megálló. És biztosított a felfedezésélmény.

Mert tényleg itt a legjobb a pholeves, például. Vagy igazi a szecsuáni csirke. Közeliében sincs annak, amit az EU-komfort kínaiában árulnak, közel hozzáunk, a sarkon. Az, hogy tényleg kutyából vagy macskából készül-e, nem derül ki. (Az „étterem” környékén találkozunk macskákkal, de valószínű, hogy csupán jutalomfalat iránti érdeklődésből, semmint öngyilkossági szándéktól ve-

zélve járnak erre.) Aki szeret főzni, kísérletezni a konyhában, itt olcsóbban, jobb minőségű és friss shii take gombát és több zöldség-gyümölcs különlegességet talál, mint a ma oly divatos kulináris-plázákban. Csak itt még jár hozzá egy történet is. Lehet, hogy vidám, vagy szomorú, de igaz. Keresik az ember tekintetét, fontos, hogy elégedett légy az áruval, és visszagyere. Olyan ez, mint régen a piacokon. Igaz, akkor Mari néni székely vagy sváb akcentussal törte a magyart és nem kínáival.

De a történet ma már terhes. Nincs időnk. Rohanunk. Ritkán állunk meg, és zavar, ha kikökkentenek a sterilitásunkból.

Aki szeret főzni, kísérletezni a konyhában, itt olcsóbban, jobb minőségű és friss shii take gombát és több zöldség-gyümölcs különlegességet talál, mint a ma oly divatos kulináris-plázákban. Csak itt még jár hozzá egy történet is.

PRÓBAFÜLKE HÍJÁN A BOLTOK ELŐTT KELL FELPRÓBÁLNI A RUHÁT

A bemutatott blokk ellenében a pénz visszafizetése vagy az áru levásárlása nem feltétlenül garantált. Ezért a helyszíni döntése a felelősség (jobbra lent)

AZ EGY ÉVE TARTÓ HUZAVONA HATÁSA

Számos üzlethelyiség – konténer – ma már üresen áll. Ezeket jobb esetben raktárnak használják. A régi Jozsó már csak árnyéka önmagának

Ha élvezzük, szeretjük vagy szükségünk van e sokszínűsége, a gyakran bizonytalan eredetű árura és a korántsem steril közegre, igyekezzünk! Állítólag sportközpont lesz a helyén. Jót tenne a józsefvárosi srácoknak egy hely, ahol kulturáltan sportolhatnak, levezethetik a felgyülemlt feszültséget. Persze nem biztos, hogy a Jozsó területe a legmegfelelőbb erre... ☺

Kína és a kínaiak kapcsán kettősek az érzéseink. A mai, modern Kína katonai, pénzügyi, gazdasági és turisztikai szempontból is a világ egyik vezető állama lett, amely némi félelemmel teli csodálatot kelt. Másrészt a ruhákon, cipőkön, játékokon, elektronikai eszközökön a Made in China címke alapján egyértelmű a képzettársítás: az adott termék biztosan olcsó, rövid életű és valószínűleg nem elég biztonságos. És nincs még egy olyan bevándorlóközösség ma Budapesten, amellyel kapcsolatban annyi hiedelem és „olcsó” sztereotípa fogalmazódna meg, mint a kínai – kezdve a „Miért nincsenek kínaiak itt eltemetve?” kérdéstől, a „rejtélyes” tavaszi tekerceken át, a kínai inváziótól való félelemig.

A kínai bevándorlók az 1990-es évek elején érkeztek nagy hullámban Magyarországra. A „kincses ország” – ahogyan Magyarországot nevezték – több szempontból is vonzó volt. Az akkori vízummentesség megkönnyítette az utazásokat Kína és hazánk között. Az államszocializmust követő gazdasági átalakulás éveiben itthon minden képlékeny és változó volt, és az átmeneti áruhiány miatt a kínai árusok jó felvevőpiacot találtak a magyar fogyasztók körében. A rendszerváltás előtti Magyarországon kevés nem etnikai bevándorló élt (kivételet a vietnami és a görög migránsok jelentettek, akik politikai okokból kerestek hazájuktól távol letelepedést). Ezért is tűnt szokatlannak a kínaiak megjelenése.

A transzszibériai vasúton utazó és Budapestig eljutó kínaiak elsődleges célja az volt, hogy lehetőség szerint meggazdagodjanak és esetleg – a Kínában szigorú egygyermekes családpolitikával szemben – többgyermekes családot alapítsanak. Kezdetben az aluljárókban árul-

FINTOROGVA NÉZI KÉT – VÁLLALKOZÓ KEDVŰ – MAGYAR VÁSÁRLÓ, ahogy egy kínai eladó józúien fogyasztja ebédjét. Ilyen ételleket nem látunk az EU-konform sarki kínai büfékben. Egyébként bizarr kinézete ellenére valóban ízletesek – ahogy ezt a fiatal emberek is megállapították. A Jozsó-büfék magyar kulináris forradalom lépcsői közé tartoznak

TALÁN EZ IS CSAK EGY VÁROSI LEGENDA, de a kínaiak ugyanúgy nehezen különböztetik meg az európai architerendezésű embereket, mint ahogy mi őket. Alighanem ez is az egyik kiindítója a rengeteg hiedelemnek

ták a zoknikat, olcsó sportcipőket és ruhaneműket, majd a nagyobb budapesti piacokon béreltek standokat. Persze nemcsak az áruval megpakolt szerencsét próbálók jelentek meg, hanem vállalkozók, üzletemberek is érkeztek.

1992-ben azonban hazánk visszaállította a vízumkényszert, ezzel jelentősen visszaszorult az országba érkező kínaiak aránya. Abban a korban, amikor még nem épültek nyugati típusú bevásárlóközpontok és nem léteztek webáruházak, vagyis az 1990-es évek elején, a kiskereskedelemre specializálódott, szállítással és forgalmazással egyaránt foglalkozó cégek újszerűek voltak. Budapest szebb napokat látott ipari létesítményei és parlagon hagyott, a bel-

városához közeli ipari területei szolgáltatták a helyszínt az egyre erősödő importtevékenységhez és a növekvő kiskereskedelemhez. 1997 óta a VIII. kerületi Négy Tigris piac és a vonzáskörzetében létesített kereskedelmi és szolgáltatóegységek különösen sok kínait foglalkoztatnak, és a legtöbb cégér és felirat esetében már nem is bíbelődnek a magyar fordítással...

Míg azokban az európai városokban (pl. London, Liverpool, Amsterdam, Rotterdam), ahol a kínai diaszpóra már több mint egy évszázada jelen van, és a kínaiakra bizonyos területi szegregáció jellemző (kínai negyedek), Budapesten a szó klasszikus (és pejoratív) értelmében nem létezik Chinatown. Ugyanakkor Budapesten is meg-

FŐ UTCA

Egyes nézőpontokból megfigyeljük arról, hogy Budapesten járunk

BUDAPEST AND MR. DAM

Egy nagyobb lélekszámú bevándorló közösség nemcsak a saját ételeit, italait és egyéb más termékeit igényli a befogadó országban, hanem saját kultúráját és szórakozását is.

Mr. Dam egy igencsak sajátos, számkra talán nem teljesen érthető, ám a vietnamiak körében kifejezetten kedvelt előadóművész. Szeptemberben a PECSA-ban lépett fel...

figyelhető, hogy egyes körzetekben, például a VIII. és a X. kerületben kifejezetten sok üzlet, raktár, büfé, étterem visel kínai feliratokat a homlokzatán. A legtöbb kínai bevándorló itt telepedett le, bár a főváros periferikus területein is egyre több kínai család jelenik meg. A kifejezetten „ázsiai stílusú” bevásárlóközpontok később épültek; a ma félig üresen álló Ázsia Center a XV. kerületben és a Sárkány Center a XVIII. kerületben viszonylagos minőségi ugrást jelentettek a piacokhoz képest.

A kínai közösség több mint húsz éve meghatározó eleme a budapesti szolgáltatószektornak. A kínai büfék és gyorséttermek egzotikusnak tűnő menüi és magyaros ízesítésű tavaszi tekercei már közismertek. Sőt, a kínai élelmiszerboltokban magyarok is vásárolnak jázminrizst, rizstészta vagy fűfűlegombát. A kínai ruhaboltok – olcsóságuk okán – továbbra is keresettek.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján 2012-ben 12 069 kínai állampolgár tartózkodott Magyarországon, ami meg sem kö-

zelíti a nyugat-európai országok kínai közösségeinek nagyságát. A kínai házaspárok két vagy három gyermeket nevelnek, a kórházakban lezajló szülésekhez sokszor tolmács segítségét igénylik. Az itt született kínai gyerekek magyar vagy a kínai–magyar kéttannyelvű iskolába járnak, és már a felsőoktatásban is tanulnak. Ám hazánk vonzereje az utóbbi években jelentősen meglehetősen, így nemhogy inváziótól nem kell tartani, de sok kínai vállalkozó döntött úgy, hogy inkább visszamegy az anyaországba, és ott próbál szerencsét. A budapesti temető pedig őrzik az itt elhunytak békéjét.

SZÖVEG: IRIMIÁS ANNA